

BİLİŞİM VE TEKNOLOJİ HUKUKU YÜKSEK LİSANS DERSİ ÖDEV CEVAPLARI

Dicle Firat
28.12.2025

OLAY: İş dünyasının önde gelen iş kadınlarından Tuğçe ve Gizem, Mardin’de yerel olarak üretilen ürünleri internette satmak için çalışma başlatır. Tuğçe, Türkiye’nin en büyük online platformlarından olan MardinSepeti.com isimli online pazar yerinde satış yapmanın en pratik olduğunu düşünmektedir. Gizem ise RealMardin.com isimli web sitesi üzerinden doğrudan satış yapmanın pratik olduğunu düşünmektedir. Tuğçe, MardinSepeti.com platformunda satıcı hesabını oluşturur. Gizem ise RealMardin.com isimli kendi web sitesini yapmak için kuzeniyle anlaşır.

SORU 1- Tuğçe ve Gizem, internet ortamında satış yapmak için kimlerle hangi sözleşme ilişkisine girmek durumunda kalacaklardır? Tüm ihtimalleri değerlendiriniz.

Fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrimiçi ticari faaliyetler 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (ETK) ve ilgili ikincil mevzuat kapsamında değerlendirilmektedir. Bu sebeple, Tuğçe Hanım ve Gizem Hanım’ın Mardin’de yerel olarak üretilen ürünleri internet üzerinden satma faaliyetleri, ETK kapsamında değerlendirilecektir. Ancak Tuğçe Hanım ve Gizem Hanım’ın seçtiği yöntemler, ETK bakımından hangi aktör sıfatını taşıdıklarını ve buna bağlı olarak hangi hukuki sorumluluklara tabi olacaklarını doğrudan etkilemektedir.

İlk olarak Tuğçe Hanım’ın operasyonel tercihinin incelemek gerekirse;

Elektronik ortamda ticari faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişiler genel olarak hizmet sağlayıcı olarak kabul edilmekle birlikte, mal satışına yönelik sözleşme yapan veya sipariş alan kişiler Elektronik Ticaret Hizmet Sağlayıcı (ETHS) olarak değerlendirilirler. Tuğçe Hanım, MardinSepeti.com gibi bir pazar yeri üzerinden satış yaptığı için ETHS sıfatını haizdir. Bu pazar yeri ise ETK kapsamında Elektronik Ticaret Aracı Hizmet Sağlayıcı (ETAHS) olarak tanımlanmaktadır.

Bu durumda Tuğçe Hanım’ın operasyonel planına hukuki zeminde ETAHS içerisinde bir ETHS diyebiliriz.

Bu yapı içerisinde Tuğçe Hanım’ın akdetmesi gereken sözleşmeler aşağıdaki gibi olacaktır.

1. MardinSepeti ile bir aracılık sözleşmesi imzalaması gerekmektedir. Bu sözleşmenin detayları ikincil mevzuatta düzenlenmiş olup yapılması zorunludur.
2. E-imza üreticisi ile bir sözleşme imzalayıp KEP adresi edinmesi gerekmektedir. Bu hem platforma sunması gereken MASAK belgelerinin ve resmi evrakların sunulması için gerekli hem de bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için gereklidir.
3. Tüketiciler ile yapılacak mesafeli satış sözleşmesi ve ön bilgilendirme formlarının hazırlanması gerekmektedir. Bu aşamada da tüketiciler ile bir sözleşme ilişkisine girilecektir.
4. Ödeme sistemleri, lojistik firmalar ile hukuki ilişkiye girmesi gerekmeyecektir. Çünkü, bu anlaşmaları platform üzerinden gerçekleştirebilecektir.

Gizem Hanım'ın sürecini değerlendirmek gerekirse;

Gizem Hanım RealMardin.com isimli kendi web sitesi üzerinden doğrudan satış yapmayı tercih etmektedir. Bu durum Gizem Hanım'ı ETK bakımından doğrudan ve münhasıran ETHS olarak değerlendirmemizi gerektirmektedir.

Bu yapı içerisinde Gizem Hanım'ın akdetmesi gereken sözleşmeler aşağıdaki gibi olacaktır.

1. Web sitesinin kurulumu için her ne kadar kuzeni ile anlaşmış olsa da kuzeni ile yaptığı sözleşmenin içerisinde hosting ve domain hizmetlerine ilişkin bir anlaşma bulunmadığı kabul edilmektedir. Bu durumda Gizem Hanım'ın alan adı ve hosting için ayrı ayrı sözleşmeler yapması gerekecektir.
2. Gizem Hanım internet sitesinde kullanılması için ya bankalarla yapacağı sanal pos anlaşmaları kurmalı ya da lyzico gibi ödeme kuruluşu ile anlaşıp web sitesine ödeme sistemi kurmalıdır.
3. Gizem Hanım'da Tuğçe Hanım gibi KEP ve e-imza temin etmelidir.
4. Gizem Hanım markasını bir marka vekili ile anlaşarak tescil ettirmelidir. Bu sözleşmeyi Tuğçe Hanım da yapabilir ancak Gizem Hanım bağımsız olduğu için onun için daha da önem arz etmektedir.
5. Gizem Hanım bağımsız bir şekilde satış yaptığı bir web sitesi kullandığı için kişisel verilerin korunması ve siber güvenlik en öncelikli risk alanlarıdır. KVKK alanında deneyimli bir avukat ile çalışarak ticari ileti onaylarını, aydınlatma metinlerini ve kullanıcı sözleşmelerini hazırlamalıdır bu sebeple bir danışmanlık sözleşmesi tesis etmelidir. Yine bu durum Tuğçe Hanım için de söz konusu olabilecek olsa da Gizem Hanım için daha elzemdir. Özellikle siber güvenlik vakalarına karşı profesyonel bir siber güvenlik firmasından danışmanlık alması olası bir ihlalde ağır idari para cezalarından korunması için kritiktir.
6. Tüketiciler ile mesafeli satış sözleşmesi ve ön bilgilendirmenin yanı sıra web sitesine üye olmak isteyenler ile üyelik sözleşmesi de yapması gerekecektir.
7. Kendi web sitesini kullandığı için web sitesine ilişkin ETBİS kaydını yerine getirmesi gerekmektedir.
8. Ticari ileti gönderebilmek için İYS ile sözleşme yapması gerekecektir.

Son olarak belirtmek gerekir ki hem Tuğçe Hanım hem de Gizem Hanım ETHS olmalarının yanı sıra aynı zamanda ETK kapsamında Hizmet Sağlayıcı (HS) sıfatını da haizlerdir. Ancak işe yeni başlamaları sebebi ile fiziki mağazalarının olmadığı ve başkaca istisnalar kapsamına girmedikleri kabul edildiğinden ETHS kapsamına girdikleri ve ETHS hükümlerinden istisna tutulmadıkları kabul edilmiştir.

SORU 2- Tuğçe ve Gizem'in tercihlerinin hukuki ve teknik avantajları ve dezavantajları nelerdir? Tüm ihtimalleri değerlendiriniz. Etraflıca tartışınız.

Yukarıda Tuğçe Hanım ve Gizem Hanım'ın ETK kapsamındaki hukuki statüleri belirlenmiştir.

Tuğçe Hanım ETAHS ile çalışan bir ETHS. Gizem Hanım ise bağımsız bir ETHS'dir.

Öncelikle Tuğçe Hanım'ın hukuki ve teknik avantajlarını değerlendirmek gerekirse;

Tuğçe Hanım'ın ETAHS aracılığıyla satış yapma tercihi, hukuki ve teknik süreçlerin çoğunun bir nevi komisyon karşılığında satın alınması anlamına gelmektedir. Tuğçe Hanım, platformun halihazırda sunduğu mesafeli satış sözleşmesi şablonları, ön bilgilendirme formları ve KVKK uyum altyapısından faydalanabilecektir. Bu sayede hukuki danışmanlık yükü çok daha hafif olacaktır. Teknik açıdan ise sunucu yönetimi, siber güvenlik ve ödeme altyapısı gibi karmaşık süreçler platformun sorumluluğunda olacaktır. Teknik açıdan bakıldığında, Tuğçe Hanım pazar yerinin sahip olduğu hazır trafikten ve arama motoru optimizasyonu (SEO) gücünden faydalanarak satışlarına hızla başlayabilecektir. Pazar yerinde "güvenilir platform" imajı bulunması sebebi ile tüketiciden ödeme alırken çok daha rahat bir süreç geçirecektir.

Bu kolaylıklar karşısında yaşayacağı dezavantajlar ise aşağıdaki şekilde olacaktır.

Tuğçe Hanım platformun tek taraflı dayattığı sözleşme şartlarına ve yüksek komisyon oranlarına boyun eğmek zorunda kalabilecektir. Ayrıca müşteri verilerinin kontrolü platformda olduğu için Tuğçe Hanım'ın kendi bağımsız müşteri portföyünü oluşturması ve markasını özgürce konumlandırması daha zor olacaktır. Yine de platform burada sınırsız bir güce sahip değildir. ETK ve ikincil mevzuatta ETAHS'lerin aracılık sözleşmelerinde dayatabilecekleri hükümler sınırlandırılmıştır. Özellikle ETAHS'nin ETHS'ye karşı haksız ticari uygulamalarda bulunması, verilerini kendisiyle rekabet edecek şekilde kullanması veya ödemeleri keyfi olarak bekletmesi kanunen yasaklanmıştır. Bu husus da Tuğçe Hanım'ın dezavantajlarını oldukça hafifletmektedir.

Gizem Hanım yönünden değerlendirme yaptığımızda bağımsız bir ETHS olarak hukuki ve teknik avantajları aşağıdaki şekilde olacaktır.

Gizem Hanım'ın herhangi bir aracıya komisyon ödemesi gerekmeyecek ve markasını istediği şekilde görselleştirip yönetebilecektir. Ek olarak teknik açıdan web sitesindeki UI tasarımlarını dilediği gibi düzenleyebilecektir. Microsoft Clarity gibi uygulamalar kullanarak müşteri davranışlarını analiz edebilecek bu verilerine doğrudan erişim sağlayacaktır. Bu verilerin kullanım özgürlüğü sayesinde hukuki sınırlar içerisinde kalma şartı ile pazarlama stratejilerinde özgürce kullanabilecek ve örneğin kendine özel bir sadakat programı bile kurgulayabilecektir.

Bu kolaylıklar karşısında yaşayacağı dezavantajlar ise aşağıdaki şekilde olacaktır.

Veri kullanımındaki özgürlük bir yandan çok ağır hukuki ve teknik sorumluluk yükü getirmektedir. Gizem Hanım, bağımsız bir ETHS olarak ETBİS kaydı, İYS yönetimi ve siber güvenliğin sağlanması gibi tüm idari süreçleri yönetmek durumunda kalacaktır. Kendi sitesinde yaşanabilecek herhangi bir veri ihlali, siber olay veya ödeme sistemi hatasında hukuki ve cezai yaptırımların sorumlusu tek başına kendisi olacaktır. Ayrıca, Gizem Hanım, sitesine müşteri çekmek için Tuğçe Hanım'a kıyasla ciddi bir pazarlama bütçesi ve zaman ayırmak zorunda kalacaktır.

Gizem Hanım tüketicilere kredi kartı bilgilerini verebilecekleri güvenli bir ortam sunduğunu kanıtlamak için SSL sertifikaları ve profesyonel arayüz tasarımlarına yatırım yapmak zorunda

kalacaktır. Pek tabii İyzico gibi ödeme platformları ile anlaşmalar yapıp onların alt yapısını kullansa da tüketici gözünde platformlar kadar güvenilir bir bakış açısı olmayacaktır.

Gizem Hanım, müşterilerinin sipariş vermeden önce adımları net bir şekilde görebilmesi için web sitesinde mevzuat tarafından gerekli kılınan işlem rehberini bulundurması gerekecektir. Bununla birlikte teknik hataların düzeltilmesine ilişkin mekanizmaları kurmak ve sipariş özetini sunmakla yükümlü olacaktır. Bağımsız bir ETHE olarak, sipariş onaylanmadan önce toplam bedelin ve vergilerin açıkça görülmesini sağlamak, alıcıya veri giriş hatalarını düzeltebileceği 'özet sipariş formu' ve 'geri al' gibi teknik araçları bizzat entegre etmekle yükümlüdür. Ayrıca, siparişin alındığını e-posta veya SMS gibi araçlarla gecikmeksizin teyit etme ve sözleşme hükümlerini alıcının saklayabileceği şekilde (PDF vb.) sunma yükümlülüğü tamamen Gizem Hanım'ın kuracağı teknik altyapının sorumluluğundadır. Buna karşın Tuğçe Hanım, pazar yerinin (ETAHS) mevzuata tam uyumlu hazır arayüzünü kullanarak bu ağır teknik-hukuki yükümlülükleri zahmetsizce yerine getirmiş sayılmakta ve operasyonel riskini platforma devretmektedir.

Sonuç olarak, her iki tercihin de kendi içinde bir denge barındırdığı görülmektedir. Tuğçe Hanım, operasyonel kontrolü ve kar marjının bir kısmını pazar yerine devrederek hukuki ve teknik risklerini minimize etmiştir. Gizem Hanım ise daha yüksek kar potansiyeli ve marka bağımsızlığı için tüm teknik riskleri ve hukuki yükümlülükleri üstlenerek daha zorlu ancak büyüme potansiyeli yüksek bir yolu seçmiştir.

SORU 3- Elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılara getirilen elektronik ticaret lisansı uygulamasının yerindeliğini ve hukukiliğini etraflıca tartışınız.

7416 sayılı Kanun ile Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikler ile belirli bir ekonomik büyüklüğü aşan ETHE ve ETAHS'lere uygulanmak üzere elektronik ticaret lisansı alma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu yükümlülük çerçevesinde şirketlere lisansın verilmesi, lisans ücretinin ödenmesi koşuluna bağlanmış ve lisans ücretinin Bakanlıkça peşin olarak tahsil edileceği belirtilmiştir. Bu düzenleme, dijital piyasalarda giderek artan güç yoğunlaşmasına karşı önleyici bir mekanizma oluşturma amacıyla getirilmiş olup yerindelik ve hukukilik bakımından ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Elektronik ticaret lisansı uygulaması, dijital piyasalarda klasik rekabet hukuku araçlarının amaca hizmet etmemesi sebebi ile getirilmiştir. Geleneksel rekabet hukuku mekanizmaları çoğunlukla ihlalin gerçekleşmesinden sonra devreye giren ex post uygulamalardır. Ex post düzenlemeler de veri yoğunlaşması ve ekonomik güçleri sayesinde hızla büyüyen dijital platformlar karşısında telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle öğretilde, dijital piyasalara özgü sorunların çözümünde ex ante nitelikte düzenleyici müdahalelerin giderek önem kazandığı ifade edilmektedir.¹

Bu bağlamda elektronik ticaret lisansı uygulaması, büyük ölçekli platformların agresif büyüme stratejilerini sınırlamayı ve pazara yeni giren veya daha küçük ölçekli platformların da rekabet edebilmesini sağlamaya çalışmaktadır. Kısaca, büyük balığın küçük balığı yemesi engellenmeye çalışılmaktadır. Kanundaki düzenlemeler de balık büyüdükçe balığın ödevlerini

¹ Kerem Cem Sanlı – Kadir Baş, *E-Ticaret Kanunu Değişiklikleri...*, MÜHF-HAD, C.30, S.1, 2024, s.250.

ağırlaştırmakta ve küçük balıkların da onunla rekabet edebilmesini sağlamaya çalışmaktadır. Lisans yükümlülüğü de bu durumun bir görünümüdür. Sınırlandırmanın yapılmadığı bir düzlemde ETAHS'ler; ETHS'ler ve tüketiciler arasındaki ilişkinin merkezinde yer almaktadır. Bu durum da ETAHS'lerin orantısız bir güç elde etmesine sebep olmakta ve ETHS'nin rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Türkiye bakımından gatekeeper niteliğinin net bir şekilde tespit edilmesi zor olsa da Trendyol gibi bazı büyük ölçekli pazar yerleri belirli ürün ve hizmet grupları açısından satıcılardan daha çok son kullanıcıya erişim sağlamaktadırlar. Hatta bazı ilişkilerde satıcı çoğunlukla hatırlanmamakta ve muhatap olarak görülmemektedir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde getirilen lisans yükümlülüğünün amaç itibarıyla Trendyol gibi büyük platformların gücünü azaltmayı hedefleyerek, denge kurmaya çalışan yerinde bir hukuk politikası tercihi olduğu söylenebilir.

Ancak bu durum platformlar açısından değerlendirildiğinde, büyüdükçe maliyetlerini azaltan platformların, ekonomik verimlilikleri nedeniyle dolaylı biçimde cezalandırılması sonucunu doğurabilmektedir. Öğretide bu yaklaşım, lisans sisteminin rekabeti korumaktan ziyade, büyümeyi ve inovasyonu baskılayan bir "başarı vergisi" niteliği taşıdığı yönünde eleştirilmektedir.² Böyle bir sonuç, düzenlemenin hedeflediği rekabetçi piyasa yapısıyla çelişme potansiyeli taşımakta olup ülke ekonomisi bakımından da doğru bir politika değildir.

Aynı zamanda, lisans yükümlülüğünün kapsamı hukukilik bakımından önemli tartışmaları beraberinde getirmektedir. Lisans bedelinin net işlem hacmine bağlı olarak değişkenlik göstermesi bir yandan da ölçülülük ve belirlilik ilkeleri bakımından sorunludur.

Böylesine yüksek miktarları içeren bir yükümlülüğün çok daha ince elenip sık dokunan bir düzenleme ve sağlam temeller ile belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin düşük kar marjı ile çalışan ancak yüksek hacimli işlem gerçekleştiren şirketler bakımından, lisans bedelinin, şirketin fiilen elde ettiği ekonomik faydayı aşması gibi bir durum söz konusu olabilecektir. Şirketlerin yükümlü oldukları lisans bedellerini önceden makul bir kesinlikle öngörebilmeleri, ekonomik faaliyet özgürlüğünün ve yatırım kararlarının temel güvencelerinden biridir. Ancak işlem hacmindeki dalgalanmalar, platformların iradesi dışında gelişen piyasa koşullarına bağlı olarak lisans yükünün öngörülemez biçimde artmasına yol açabilmektedir. Bu durum, müdahalenin ölçülülük ilkesinin özellikle orantılılık unsurunu zedeleyebilecek niteliktedir. Ayrıca, lisans bedelinin belirli olmaması bütçe planlamalarında ve yatırım kararlarında şirketleri zorlayabilecek bir sürece sürüklemektedir. İşlem hacmi; piyasa koşulları, ekonomik dalgalanmalar ve hatta platformun kontrolü dışında gelişen, başkaca platformların muhasebesel düzenlemelerine göre bile değişebilen sebeplere dayanmaktadır. Bu da lisans bedelinin öngörülemez şekilde artmasına sebep olabilmektedir. Böyle bir belirsizlik, düzenlemenin ölçülülük ilkesinin özellikle belirlilik değerlendirmesi bakımından sorunlu olduğunu göstermektedir.

Elektronik ticaret lisansı uygulamasının hukukiliği Anayasa Mahkemesi tarafından da denetime tabi tutulmuş ve Mahkeme, 13.07.2023 tarihli ve E.2022/109, K.2023/125 sayılı kararıyla³, 7416 sayılı Kanun ile 6563 sayılı Kanun'a eklenen elektronik ticaret lisansına ilişkin hükümlerin Anayasaya aykırı olmadığına hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi, söz konusu düzenlemelerin elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıların teşebbüs özgürlüğüne bir sınırlama getirdiğini kabul etmekle birlikte; bu sınırlamanın, Anayasa'nın 48. ve 167. maddeleri

² Sanlı – Baş, s. 273.

³ Anayasa Mahkemesi, 13.07.2023 tarihli, E.2022/109, K.2023/125 sayılı Karar.

kapsamında devletin piyasaların sağlıklı ve düzenli işlemesini sağlama yönündeki pozitif yükümlülükleriyle bağlantılı meşru bir amaca dayandığını, ayrıca ölçülülük ilkesinin elverişlilik, gereklilik ve orantılılık unsurları bakımından anayasal sınırları aşmadığını değerlendirmiştir. Bu  er evede Mahkeme, net işlem hacmine dayalı eşiklerin ve lisans yükümlülüğünün, elektronik ticaret piyasasında ekonomik gücü daha zayıf konumda bulunan teşebbüslerin korunmasına hizmet ettiğini ve özel teşebbüs özgürlüğünü anlamsız kılacak ölçüde ağır bir külfet doğurmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla her ne kadar doktrinde hukuki belirlilik ve büyümeyi cezalandırma riski bakımından ciddi eleştiriler ileri s r lmekteyse de Anayasa Mahkemesi nezdinde elektronik ticaret lisansı uygulamasının Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuc olarak, ETHS ve ETAHS'lere getirilen elektronik ticaret lisansı uygulaması, dijital piyasalarda g   yoğunlaşmasını sınırlamayı amaçlayan meşru ve yerinde bir hedefe dayanmaktadır. Ancak lisans yükümlülüğünün net işlem hacmi esas alınarak belirlenmesi, hem hukuki belirlilik ilkesini zayıflatan hem de büyüdükçe maliyeti azalan şirketler üzerinde orantısız bir baskı oluşturan sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle lisans yükümlülüğünün temel amacını g   önünde bulundurarak şirketlerin gerçek ekonomik kapasitelerini ve iş modellerini daha ölçülü ve dayanaklı bir şekilde değerlendirerek düzenlenmesi hem hukukiliğin güçlendirilmesi hem de dijital piyasaların sağlıklı gelişiminin desteklenmesi bakımından önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Sanlı, K. C. ve Baş, K. (2024). *E-Ticaret Kanunu Değişiklikleri: Rekabeti Koruyor mu Yoksa Engelliyor mu?* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 30(1), 250–277.
- Anayasa Mahkemesi, E.2022/109, K.2023/125, 13.07.2023 tarihli karar (7416 sayılı Kanun ile 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da yapılan değerliklere ilişkin iptal talebinin reddi).